

עניני לחם משנה

Source Sheets – מראה מקומות

Compiled by:

Rabbi Yitzchak Kowalsky

יום ה' לפרשת חיי שרה תשע"ז

כַּב וַיְהִי בַיּוֹם
הַשְּׁשִׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֵה שְׁנֵי הָעֶמֶר לְאֶחָד וַיָּבֵאוּ
כַּב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שְׁבֹתוֹן שַׁבַּת־קֹדֶשׁ לִיהוָה מִחוּר
אֶת אֲשֶׁר־תֹּאפּוּ אִפּוֹ וְאֶת אֲשֶׁר־תִּבְשְׁלוּ בְעֹלוֹ
וְאֶת כָּל־הָעֵדִף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד־הַבֹּקֶר:

2. מס' ברכות דף לט: ורש"י שם -

על הפרוסה של חמין ופומר את השלמה של
שעורין א"ר ירמיה בר אבא כתנאי^א תורמין
בצל קמח שלם אבל לא חצי בצל גדול ר'
יהודה אומר לא כי אלא חצי בצל גדול מאי
לאו בהא קמיפלגי דמר סבר חשוב עדיף
ומר סבר שלם עדיף היכא דאיכא כהן כולי עלמא לא פליגי דחשוב עדיף
כי פליגי דליכא כהן^ב דתנן יכל מקום שיש כהן תורם מן היפה וכל מקום
שאין כהן תורם מן המתקיים ר' יהודה אומר אין תורם אלא מן היפה אמר
רב נחמן בר יצחק^ג וירא שמים יוצא ידי שניהן ומנו מר בריה דרבינא
דמר בריה דרבינא^ד מניח פרוסה בתוך השלמה ובוצע תני תנא קמיה
דרב נחמן בר יצחק מניח הפרוסה בתוך השלמה ובוצע ומברך אמר ליה
מה שמך א"ל^ה "שלמן א"ל שלום אתה ושלמה משנתך ששמת שלום בין
התלמידים אמר רב פפא הכל מודים^ו ובפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה
ובוצע מאי טעמא ילחם עוני כתיב^ז א"ר^ח אבא יובשבת חייב אדם לבצוע
על שתי ככרות מ"ט^ט ילחם משנה כתיב א"ר^י אשי חזינא ליה לרב כהנא
דנקיט תרתי ובצע חדא ר' זירא^י הוה בצע אכולא שירותא א"ל רבינא
לרב אשי^{יא} והא קא מתחוי כרעבתנותא אמר^{יב} ליה כיון דכל יומא לא קעביד
הכי והאידינא קא עביד לא מתחוי כרעבתנותא^{יג} רב אמר ורב אסי כי

מנ הפרוסה: [אכולא שירוסא.
פרוסה גדולה שהיה די לו לכל
הסעודה בשבת:] ריפסא דערכא.
שערצו בו אהמול ערובי חצרות:
טול

3. מס' שבת דף קיז: ורש"י שם -

וכיון דמדלורייתא שריא
אע"ג דמדרכנא אסירא כדאמר בראש
השנה (דף ג.) אין מעכבין את
המיונקות מלתקוע הא נשים מעכבין
הכא הוה לן למישרי משום ג' סעודות:
במנחה
מצילין מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם וכשהוא רודה
לא ירדה במרדה אלא בסכין איני והא^א תנא דבי רבי ישמעאל^ב ולא תעשה
כל מלאכה יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה יכמה
דאפשר לשנויי משנינא א"ר חסדא^ג לעולם ישכים אדם להוצאת שבת
שנאמר^ד והיה כיום הששי והכינו את אשר יביאו לאלתר^ה אמר ר' אבא
בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב ילחם משנה^ו אמר רב
אשי חזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתי ובצע חדא אמר^ז לקטו כתיב רבי זירא
הוה בצע אכולא שירותיה אמר ליה רבינא לרב אשי והא מוחזי כרעבתנותא אמר ליה כיון דכל
יומא לא עביד והאידינא הוא דקעביד לא מוחזי כרעבתנותא^ח רבי אמר ורבי אסי יכי מיקלע להו ריפתא

ושמט טו): [לכנוע. ברכת המזילה:
נקיט טריס. אוחזן זידו: לקטו
כסיב. דמשמע אחיזה אגל בניעה
לא כתיב משנה: בלע לכוליא שירוסיא.
פרוסה גדולה ודי לו כה לאומה
סעודה ולכבוד שבת ונראה כמחצב
סעודת שבת להסחוק ולאכול הרבה:
כי מקלע להו. פעמים שהעירוב
נביתס ופעמים נבית אחד משאר בני
אדם: שרו ביה. היינו ברכת המזילה
שהיא הסחלת אכילה. שרו מתחילין:
תלפא היום. למנין שלש סעודות בל:
לעולס

רבי זירא בצע אכוליה שירותיה, פי' רש"י ז"ל פרוסה גדולה שיהא די לו לכולה סעודה, ואינו מחזור בעיני חדא דלא היה ליה למימר אכולה שירותא אלא בצע כולה שירותא, ועוד דא"כ היכי פריך מחזי כרעבתנותא אדרבה היינו עין יפה דעלה אמרו בעה"ב בוצע, ועוד דבר הלמד מענינו הוא דאמר ר' חייא צריך לבצוע על שתי ככרות אלא ודאי הכי פירושו בצע על כל הככרות המונחות לפניו לאכול והא מחזי כרעבתנותא והיינו נמי דאמר רב אשי בתר הכין כי הוינן בי רב כהנא היה שקיל תרתי ובצע חדא, וכן פי' ר"ה גאון ז"ל ז"ל אי מברך איניש בשבתא אתרתי ובצע חדא כרב כהנא שפיר דמי ואי בצע להו לתרוייהו אפי' לכולה שירותיה כר' זירא שפיר דמי.

5. שו"ע הל' חנוכה סי' תרע"ח סעיף א' וט"ז ס"ק ב' –

<p>תרע"ח (א) מפני שיום ביתו. שלא ישתו בחשך ויטעו: (ב) יקנה יג' חנוכה. כחג הר"ן וז"ל אף ע"ג דקידוש דאורייתא וי"ס דרננן כיון דאפשר לקדש על הפה שמן לג"ס עדיף ע"כ ולפי זה אם אין לו פה אז פה עדיף שנריך לקדש עליו מדאורייתא אבל הרמב"ם כתב כאן דג"ס וקידוש היום שניהם מד"ס וי"ס עדיף מקידוש היום משום פרסום נס וא"כ אפי' אין לו פה ג"ס עדיף אבל נראה דלענין פה דכ"ע פה קודם דמ"ס צפי' רע"א דקידוש קודם לזרכי סעודה נראה דהיינו שאר זרכי סעודה כגון תבשילין וקראוהו עגמ' צפרק ע"פ כבוד יום אבל הפה דלחם משנה הוא קודם ליון קידוש דהא לחם משנה לכ"ע דאורייתא כדאמר ר' אבא צפרק כ"כ דכתיב לחם משנה ושלש סעודות ג"כ דאורייתא ופה צפינן כדאיתא צפי' רע"ד וא"כ כ"ס שהיא קודם לג"ס שאינו אלא מדרבנן כנ"ל:</p>	<p>תרע"ח א נר משגת לקנות נר א (א) חנוכה ונר שבת, יקנה נר שבת (א) מפני ב (ב) [ג] שלום ביתו (ועיין לעיל * סימן רסג סעיף ג). ירואם יש לו לשל שבת ואין לו לנר חנוכה וליין לקידוש היום, (ב) ג (ג) יקנה לנר חנוכה * משום פרסומי ניסא: הגה והוא הדין נר חנוכה קודם ליון הבדלה. ועיין לעיל סימן רנז סעיף ה:</p>
---	---

6. שו"ע הל' יום הכיפורים סי' תרי"ח סעיף י' ומג"א ס"ק י' –

ו' חול'ה שאכ"ל. וצ"ע על צ' ככרות [כ"ה] ול"ג שא"ל דלא תקנו כן ביה"כ ומכ"ש
 לחולה המסוכן שאין דעתו מיושבת וגם א"ל לקדש ובש"ל כתב ג"ס הר"א כ"ך כיון
 שהיום גרם לו איסור רק שפקוח נפש גורם לו היחר והוא לדידיה כחול אין צו לא
 קידוש ולא על הכוס ולא הזכרה צ"ה ואפי' רצה להזכיר אינו מזכיר דלא אשכחן
 הזכרה צ"ה אלא במקום שיש מצוה באכילתו
 עכ"ל. וכנ"ל דהא אפילו במטובה ופורים אמרי'
 בגמרא דאינו מחויב להזכיר מיהו אין להקל
 כיון שהטור מחמיר (ע) ועסקי' ק"מ ועכ"פ
 א"ל לקדש דיש לחוש לנרכה לנטלה:

י' חולה שאכל ביום-הכפורים ונתיישב דעתו בענין
 שיכול לברך, צריך להזכיר של יום-הכפורים בברכת-
 המזון, (ו) שאומר וא (מ) יעלה ויבוא ב'בונה
 ירושלים:

7. מחצית השקל על המג"א שם –

(ס"ק י') חולה כו' דלא תיקנו כן ביה"כ. כיון דאינו אלא תקנת חכמים. ואינה חובה כ"כ וכמ"ש
 מ"א סי' רנ"ד ס"ק כ"ג (דלא כט"ז ס"ס תרע"ז דמשמע דס"ל דהוי מן התורה). דאינה חובה כ"כ וא"כ
 ביום הכיפורים י"ל דלא תיקנו. ויש טעם לדבר דהא טעם לחם משנה זכר למן כראיתא בשבת דף
 קי"ז ע"ב דכתיב לקטו לחם משנה. וביה"כ נהי דלא ירד בו מן כמ"ש התוס' ריש ביצה. מ"מ מסברא
 מערב יוה"כ לא ירד פי שנים כמו בערב שבת. כיון דלא הוצרכו מן ליוה"כ דהא צריכים להתענות.
 ואפשר משום תינוקות וחולים נפל גם בערב יוה"כ לחם משנה. מ"מ חכמים לא תקנו לחם משנה
 ליוה"כ כיון דהאכילה ביה"כ אינו אלא דרך מקרה: מיהו אין להקל כו' ועיין סוף סימן ק"ח. רוצה

8. ערוך השלחן סי' רע"ד סעי' א' –

א' נרמין בשבת [קי"ז:] אמר ר' אבא בשבת חייב
 אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב לחם משנה
 כלומר במן כתיב ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה
 שני העומר לאחר והך לחם משנה מיותר דה"ל
 לכתוב לקטו שני העומר לאחר ואין זה אלא כפל
 דברים ולזה דרשינן שוה ענין בפ"ע וה"פ דהלחם
 של סעודות שבת תהיה משנה ובמכילתא איתא ג"כ
 לחם משנה ר' יהושע אומר לחם כפל ע"ש ונראה
 שוה דין תורה ולא אסמכתא בעלמא דבאמת הך
 לחם משנה מיותר לגמרי כמ"ש:

א א בוצע על שתי (ה) בכרות (ו) שלימות שאוחז
שתיהן בידו (א) ובוצע א (ב) התחתונה: הגה ודוקא צליל שבת (ד"ע) אצל ציוס השבת או צליל י"ט
בוצעין על העליונה (כל בו והגהות מיי" פ"ח מהלכות חמץ ומצה) והטעם הוא על דרך הקבלה:
ב ב * 000 = ג מצוה לבצוע בשבת (ב) פרוסה גדולה שתספיק, לו לכל הסעודה וע"ל סי' קס"ז:

10. ביאור הגר"א שם -

רעד ס"א על שתי בו'. עמ"א והעיקר כמ"ס רש"ל ושל"ה לחתוך שניהם כפי' הרשב"א ור"ג אכולה שירומא דלפירוש
רש"י קשה מאלד מאי מחזי כרענתומא גם הלשון אכולה שירומא דחוק וע' צ"ח: שלימות. כן מ' בצרכות ל"ט ב'

11. מעשה רב אות קכג' -

קכג ובוצע על שתי חלות שלימות דהיינו
חותך שתיהן ביחד (וכן כל סעודה וכן
צ"ו"ס) כדעת הרשב"א ז"ל נמצא לכל
השבת כולו ששה חלות ומכוון ע"פ הזוהר
ופעם אחד היו מונחים לפניו כמה חלות
ובצע את כולן:

12. ערוך השלחן סי' רעד' סעי' ג' -

ג וההרש"ל נהג בלילה לבצוע אחד ובחם שני
בכרות משום רכבוד יום קדם לכבוד לילה
וכ"ח ומנ"א ועתה יש הרבה מדקדקים בסדינת ליפא
ורייסין וזו"מ שנהגין זה סכמה דודות ע"פ הגר"א
לבצוע שתיים בכל סעודה וא"י סבין זה דנהי דהפירוש
בר' זירא כהנאון והרשב"א מ"ס הא רב אשי ורי"כ
לא ס"ל כן וחסה בתראי נגד ר"ז ואם נאמר דנ"ס רב
אשי ורי"כ אין חולקים על ר"ז אלא רס"ל הנ"ס באחד
יצא ור"ז ס"ל דזוקא בשנים מנ"ל ליפ"ר כן דהא
מסמע דדזוקא קאמרי גקמ תרתי וכצע חדא מדיוקן
של לקמו כפירש"י כמ"ס ועוד ראי מצוה מן המוכרח
כר' זירא למה לא עשה רב כהנא מצוה מן המוכרח ועוד
שדרי המכילתא אומרת שכן עשו אבותינו כמדבר כמ"ס
ולכן לדידי צע"נ בזה והמקובלים נהנו ני"כ חלות כמו
הלחם הפנים וכן הוא כפרע"ח שפר השבת פי"ו וכמו ש
לנשק ידי אמו והביאו המנ"א ר"ס זהו:

13. משנה ברורה שם ס"ק ד' -

אחרים יאמר ברשות רבותי אף על פי שהוא הפעל הבית או הגדול, והוא מדרך עננה: (ג) בידו. בשעת המוציא: (ד) לבצוע זכו'.
שהרי לא נאמר להם משנה אלא בלקיטה. (ה) רש"ל (הודי בשליה) ושל"ה (פרק גר מצוה ד"ח ובוצע) נהגו לחתך שניהם כפירוש הרשב"א (קדו:
ד"ה ר' זירא), וכן הסכים הגר"א, ואם מקפיד על ההוצאה עושה שלש חלות גדולות ושלש קטנות, ובכל סעודה בוצע אחת גדולה ואחת
קטנה, והעולם נוהגין כהשלתן ערוף. כתב הפרי מגדים (משי"ו סק"ב) אם אין לו בשבת פת ישראל פי אם פת אינו יהודי מחר לאכל
מפנה, נעין שם עור: (ה) התחתונה. הפ"ח (סי"א) קמה דאין מעבירין על המצות, והט"ו (סק"א) תקן זה ונהג להניח התהון קרוב

כל ימות השנה היו עושין מן העומר שני לחמים, וא"כ ביום הששי היו עושין משני העומר לאחד ארבעה לחמים, וביום הששי אוכלין מהן אחד ונשאר שלשה, והיה להם לעשות משנה לערב בהכנסת שבת, אוכלין אחד כי דרך שלהם לאכול לחם לכל סעודה, ונשארו לשבת שני לחמים והיה להם לחם משנה, וזה ראייה שאין בוצעין בשני ככרות במנחה בשבת. אמנם ראיתי מה"ר מרינון שהיה בוצע בשני ככרות במנחה בשבת וקבלתי מה"ר אברהם, וראיה מדאיתא התם ראו כי ה' נתן לכם השבת וגו' אמ"ר יצחק אם יאמרו אליכם אומות העולם למה אתם משמרים את השבת, השיבו להם ראו הנס שבכל יום היה יורד לישראל מן פרידה אחת ובשבת שתי פרידות, פ"י כפולות, כלו' שכל סעודה שיורדת בשביל שבת יורדת כפולה בלחמה, וכך היו עושין ביום הששי שחרית היו עושין מחצי העומר לחם אחד וכשבאין לאפית העומר והיינו משני העומר לאחד בשביל שבת, היה כל חצי העומר נכפל לשני לחמים, הרי לך ששה לחמים מעומר וחצי, ובכל השלשה סעודות היו אוכלין שני לחמים כי דרך לאכול בשבת יותר מסעודות של חול מפני נשמה יתירה. ולפי זה תמצא שהיה להם בשבת במנחה שני ככרות, והילכך יש לנהוג לבצוע משני ככרות גם במנחה, אבל קדוש ליכא דאפי' שבת שחרית לא מקדשי אי לאו יתר מאת יום השבת כדמסיק במס' ביצה.